

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પ્રવેશ - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૪.૧૫)

(રવિવાર, ૧૫ જુલાઈ, ૨૦૧૨)

નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.

(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.

(૩) જમણી બાજુએ જવાબની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧)
પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (આંકડામાં શૂન્ય) લખવું.
ખરાં (✓) કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

(વિભાગ - ૧ : કિશોર સત્સંગ પ્રવેશ, અગિયારમી આવૃત્તિ - ડિસેમ્બર ૨૦૦૯)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૯)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “અમે તો સ્વામિનારાયણના ભગત, અમારો ધરમ સાચવીએ.” (૨/૧૨) ⇨ સગરામ - કેટલાક લોકોને
⇨ ખોવાયેલો તોડો પાછો મળતાં કેટલાક લોકો સગરામને બક્ષિસ આપવા લાગ્યા. તેનો અસ્વીકાર કરતાં કહે છે.
૨. “માટે આપણે ઈન્દ્રને બદલે ગોવર્ધન પૂજા કરવી.” (૧૬/૩૯) ⇨ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન - ગોવાળિયાઓને
⇨ પહેલાં ગોવાળિયા ઈન્દ્રની પૂજા કરતા હતા. શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને તેમને કહ્યું, ‘આપણે સર્વ સમૃદ્ધિ ગોવર્ધન પર્વત આપે છે.
માટે તેમની પૂજા કરવી.
૩. “પટેલ સુખી તો હતા ને હવે વધુ સુખી થયા.” (૯/૨૩) ⇨ દેવજીભાઈનાં પત્ની (પટલાણી) - મહારાજને
⇨ દીકરો ધામમાં ગયો ત્યારે દેવજીભાઈએ ધીનો ગાડવો લઈને પત્નીને ગઢડા મહારાજ પાસે મોકલે છે. તેઓ મહારાજ પાસે
પહોંચ્યા ત્યારે મહારાજે દેવજીભાઈના સમાચાર પૂછ્યા ત્યારે પટલાણી કહે છે.

પ્ર. ૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. આત્માનંદ સ્વામીએ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના પત્તરમાંથી પ્રસાદી લીધી. (૧૧/૨૮)
૪. ૧૧૬ વર્ષના થયેલા આત્માનંદ સ્વામી મહારાજને અવતાર જેવા સમજતા હતા. તેથી મહારાજ તેમને ધામમાં લઈ જતાં ન
હતા. જ્યારે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ મહારાજના મહિમાની અને મહારાજના જ કહેલા પ્રસંગોને યાદ કરાવી મહારાજનું
સર્વોપરી સ્વરૂપ સમજાવ્યું. તેથી આત્માનંદ સ્વામીએ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના પત્તરમાંથી પ્રસાદી લીધી.
૨. દુબળી ભટ્ટના વેવાઈ અંધ થયા. (૧૫/૩૬)
૪. વેવાઈને ગામ ગયેલા દુબળી ભટ્ટ નિત્ય નિયમ મુજબ મહારાજની મૂર્તિ મૂકી માનસી પૂજા કરવા બેઠા. ત્યારે કુસંગી
વેવાઈએ મશ્કરીમાં મૂર્તિ લઈને તેની જગ્યાએ જોડો મૂક્યો. માનસીમાંથી જાગૃત થયેલા ભટ્ટજીએ મૂર્તિના સ્થાને જોડો જોતાં
બોલી ઊઠ્યાં : ‘આ કોની આંખ ફૂટી છે તે મૂર્તિની જગ્યાએ જોડો મૂક્યો.’ એ સાથે જ વેવાઈની બંને આંખો બહાર આવી
ગઈને અંધ થયા.
૩. કાશીદાસની સાથે આવેલા મુમુક્ષુઓનાં મનમાં સંશય થયો. (૧૨/૨૯)
૪. એક વખત મહારાજે લોયામાં શાકોત્સવ કર્યો હતો. દેશોદેશથી હરિભક્તોને તેડાવ્યા હતા. કાશીદાસ પણ આવ્યા હતા.
મહારાજ જાતે શાક બનાવે. હળદરવાળા હાથ ધોતિયે લૂછે. વળી પરસેવે રેબઝેબ થયેલા હતા. મહારાજનું આવું
મનુષ્યચરિત્ર જોઈને કાશીદાસની સાથે આવેલા મુમુક્ષુઓનાં મનમાં સંશય થયો.

પ્ર.૩ ‘સચ્ચિદાનંદ સ્વામી’ (૨૧/૫૭-૫૯) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

જામનગર પાસે મોડા ગામના ભક્તરાજ દાજીભાઈ વાઘેલા ક્ષત્રિય હતા. તેઓ જડભરતના જેવી ઉન્મત્ત દશામાં રહેતા.
મહારાજનો યોગ થતાં તેમની વૃત્તિ મહારાજની મૂર્તિમાં ચોંટી જવાથી સાધુ થવાની ઈચ્છાથી મહારાજ પાસે ભાગી જતાં.
કુટુંબીઓએ તેમના પગમાં બેડી પહેરાવી. ઓરડામાં પૂરી દીધા ત્યારે મહારાજને સંભારતા. મહારાજ પધાર્યા. બેડી તોડી નાખી
અને ગઢપુર લઈ જઈ દીક્ષા આપી ‘સચ્ચિદાનંદ’ નામ પાડ્યું. મહારાજનો વિયોગ સહન ન થતાં રૂવાડે રૂવાડે લોહીના ટશિયા
ફૂટતાં. જેવો પ્રેમ, તેવો જ ખપ. તેઓ કહેતાં કે “મારા પગ કાપી નાંખે તો હું ઢસડાતો ઢસડાતો, જ્યાં સાધુનો એઠવાડ નાખે છે
ત્યાં બેસું અને એઠવાડ ખાઈને સત્સંગમાં રહું.” મહારાજની આજ્ઞાથી તેમણે રાધાવાવ ખોદાવી હતી. અહીં તેમણે બગીચો કર્યો
હતો. ચાતુર્માસમાં મહારાજ સૌ સંતોને નિયમ આપતા ત્યારે તેમણે ચાર માસ સુધી સૂવું નહિ અને રાત્રે પલાંઠીવાળી સાથળ
ઉપર બે પથ્થર રાખી મહારાજનું ધ્યાન-ભજન કરવું એવો નિયમ લીધો. એક વખત દુકાળમાં હરિભક્તો મહારાજ પાસે વરસાદ

માટે આવ્યા. મહારાજે કહ્યું ઈન્દ્ર કોપ્યો છે તેથી વરસાદ નહિ વરસે. મૂંઝાયેલા હરિભક્તો સ્વામી પાસે આવ્યા. સ્વામીએ કહ્યું મહારાજની મરજી વિના મારાથી કાંઈ થાય નહિ. હરિભક્તો કહે અમે અપરાધ માથે લઈશું. દયાળુ સ્વામીએ ઈન્દ્રને લાત મારી જગાડી વરસાદ વરસાવવા કહ્યું. પુષ્કળ વરસાદ થયો. આ વાતની મહારાજને ખબર પડતાં તેઓને વિમુખ કર્યા. સ્વામીએ ઘેલા કાંઠે બેસીને ભજન શરૂ કર્યું. તરસ બહુ લાગી પણ ભજન છોડ્યું નહિ આ બાજુ મહારાજ અક્ષર ઓરડીમાં તરસથી પીડાવા લાગ્યા. બ્રહ્મચારીએ પાણી પાચું પણ મહારાજની તરસ છીપે નહિ ત્યારે મહારાજે કહ્યું પેલા તરસ્યાને પાણી પાઓ. સ્વામીને પાણી પાતાં તરત જ મહારાજની તરસ છીપી. આવી એમને મહારાજની સાથે એકતા હતી. મહારાજના અંતિમ સમયે સ્વામી મહારાજની પહેલાં નાડી-પ્રાણ છોડી ધામમાં ગયા. મહારાજે દેહમાં પાછા જવાની આજ્ઞા કરી ત્યારે તેમણે કહ્યું મારાથી દેહમાં નહિ રહેવાય. સ્વામીએ મહારાજને બહુ વિનંતી કરી ત્યારે મહારાજે પ્રસાદીનું જળ પાચું અને છ માસમાં તેડી જવાનું વચન આપ્યું ત્યારે સ્વામી દેહમાં આવ્યા. આવો મહારાજ પ્રત્યે તેમનો પ્રેમભાવ હતો.

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. સત્યકામ જાબાલિને ગુરુએ કઈ આજ્ઞા કરી ? (૧૦/૨૫)
૪. સત્યકામ જાબાલિને ગુરુએ આજ્ઞા કરી કે 'ચારસો ગાયમાંથી હજાર ગાય થાય ત્યારે આશ્રમમાં આવજે.'
૨. વચનામૃત કોની વાણી છે ? (૧૮/૫૫) જ. વચનામૃત પૂર્ણ પુરુષોત્તમ નારાયણની વાણી છે.
૩. શ્રીજીમહારાજે માતાજીને શું વરદાન આપ્યું ? (૧૭/૫૨)
૪. શ્રીજીમહારાજે માતાજીને વરદાન આપ્યું કે 'અંતકાળે હું તમને અક્ષરધામમાં તેડી જઈશ.'
૪. ઝમકુબાનાં લગ્ન કોની સાથે થયા હતા ? (૧૭/૫૦) જ. ઝમકુબાનાં લગ્ન ઉદ્દેપુરના રાણા સાથે થયા હતા.
૫. માનસીપૂજા દિવસમાં કેટલી વાર કરવી જોઈએ ? (૧/૪) જ. માનસીપૂજા દિવસમાં પાંચ વાર કરવી જોઈએ.

પ્ર.૫ "પ્રહલાદજીએ નારાયણ સાથે" (૨૪/૭૦) - સ્વામીની વાત પૂરી કરી તેનું નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- સ્વામીની વાત પૂરી લખી હોય તો - ૧ ગુણ, નિરૂપણના - ૪ ગુણ.

'પ્રહલાદજીએ નારાયણ સાથે ઘણા દિવસ યુદ્ધ કર્યું પણ ભગવાન જિતાણા નહિ. પછી ભગવાને પ્રહલાદને કહ્યું જે, 'યુદ્ધ કરીને તો હું જિતાઉં તેવો નથી, ને મને જીતવાનો ઉપાય તો એ છે જે, જીભે કરીને મારું ભજન કરવું, મનમાં મારું ચિંતવન કરવું ને નેત્રમાં મારી મૂર્તિ રાખવી. એ પ્રકારે નિરંતર મારી સ્મૃતિ કરવી એમ કહ્યું. પછી એવી રીતે પ્રહલાદે અભ્યાસ કર્યો, ત્યારે ભગવાન છ માસમાં વશ થઈ ગયા માટે ભગવાનને રાજી કરવાને અર્થે આ ઉપાય સર્વોપરી છે, તે શીખવો.'

ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ આ વાતમાં યુદ્ધ અને તેના સાધનો કોઈ જુદા જ પ્રકારનાં બતાવ્યાં છે. જેમ કોઈ યોધ્યાને જીતવો હોય તો આપણી પાસે તલવાર, ઢાલ, બંદૂક વગેરે સાધનો જોઈએ. પણ કોઈ વિદ્વાનને જીતવો હોય તો આ સાધનો નકામાં બને છે. તેની સામે આપણે વિદ્વત્તા વાપરવી જોઈએ. જેમ શરીરમાં જંતુઓથી રોગ થયો હોય, તે જંતુઓ દવાથી મરે પણ બંદૂકથી ન મરે. તેમ સર્વ શક્તિમાન અને સર્વથી પર એવા ભગવાન આપણાં લૌકિક સાધનોથી જીતી શકાય નહિ. રાવણ અને કંસ મહાબુધ્ધિશાળી અને શૂરવીર હતા, તો પણ રામ અને કૃષ્ણને જીતવાનો ઉપાય જાણી શક્યા નહિ અને પરાજય પામ્યા. બલિરાજા અસુર હતા, છતાં તેણે ભગવાનને વશ કરી લીધા. ભગવાનને વશ કરવાનો ઉપાય સ્વામીએ અહીં બતાવ્યો છે. આપણી સર્વે ઈન્દ્રિયો ભગવાનમાં જોડી દઈએ તો ભગવાન તરત જ વશ થઈ જાય છે. ભગવાનના એકાંતિક સંત થકી આપણને આ ઉપાય હાથ આવે છે. આ ઉપાય કઠણ છે, પરંતુ તેનો નિરંતર અભ્યાસ રાખીએ તો સિદ્ધ થાય. એક દિવસ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ રામદાસ સ્વામીને વંથળી કામ પ્રસંગે મોકલ્યા અને કહ્યું : 'આખે રસ્તે સ્વામિનારાયણ, સ્વામિનારાયણ એમ મનમાં અખંડ ભજન કરતા જજો.' તેઓ આમ ભજન કરતાં કરતાં વંથળી પહોંચ્યા. ત્યાં તેમને વંથળી ગામ ફરતા કોટને કાંગરે કાંગરે મહારાજની મૂર્તિનાં દર્શન થયાં. માટે આપણે સર્વેએ આ ઉપાય શીખવો.

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક અડધા સાચા હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. વલ્કલ વસ્ત્ર ધરી, પુલ્કાશ્રમે રહ્યા, બ્રહ્મરૂપ તેજ કરી,
મોટા જોગી થયા. નિજસ્વરૂપ સમજાવતા હો. (૨૫/૭૧)
૨. પરમ કૃપાળુ સકલ જીવન પર, હરિસમ સબ દુઃખહારી.
ત્રિગુણાતીત ફીરત તનુ ત્યાગી, રીત જગતસે ન્યારી.... (૪/૧૬)
૩. એકાન્તિકં સ્થાપયિતું ધરાયાં ધર્મ પ્રકુર્વન્તમમૂલ્યવાર્તાઃ ।
વચઃસુધાશ્ચ પ્રકિરન્તમૂલ્યાં શ્રી સ્વામિનારાયણમાનમામિ. (૬/૧૮)
૪. ગુજરાતી ભાષાંતર : મહાન પુરુષોને મન, વાણી અને કર્મમાં એકતા હોય છે. અને દુષ્ટ પુરુષોને મન, વાણી અને કર્મમાં ભિન્નતા હોય છે. (૨૨/૬૦)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૯)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “મારામાં જે કંઈ શક્તિ, જ્ઞાન હોય તે આપનું જ આપેલું છે.” (૫૫/૯૦) ⇨ નારાયણસ્વરૂપદાસ - સ્વામીશ્રી અને સૌ સંતોને
⇨ નારાયણસ્વરૂપદાસને સ્વામીશ્રીએ પોતાની જગ્યાએ સંસ્થાના પ્રમુખ તરીકેની નિમણૂક કરી ચાદર ઓઢાડી ત્યારે તેઓ સ્વામીશ્રીને દંડવત્ કરી, સૌ સંતોને પ્રણામ કરતાં કહે છે.
૨. “શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસ પૃથ્વીનો ભાર ઉતારે છે, તેથી કોઈ દુઃખી નહીં થાય.” (૪૮/૭૯)
⇨ મહારાજ - ધર્મસ્વરૂપદાસ સ્વામીને
⇨ શાસ્ત્રીજી મહારાજની આજ્ઞાથી ધર્મસ્વરૂપ સ્વામીએ સમાધિમાં જઈ મહારાજને વરસાદ માટે પ્રાર્થના કરી ત્યારે.
૩. “અમે જે કષ્ટ સહન કર્યાં છે તે ઈષ્ટદેવ મહાપ્રભુ સહજાનંદ સ્વામી તથા ગુણાતીતાનંદ સ્વામી માટે જ છે.” (૩૯/૬૮)
⇨ શાસ્ત્રીજી મહારાજ - ઠાકોર સાહેબને
⇨ લીમડીના ઠાકોર સાહેબે સારંગપુરમાં રાધાકૃષ્ણની મૂર્તિઓ ક્યાં પધરાવશો તે પૂછ્યું અને મધ્ય મંદિરમાં રાધાકૃષ્ણની મૂર્તિઓ પધરાવવા આગ્રહ રાખ્યો ત્યારે કહે છે.

પ્ર. ૮ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. ગોરધનભાઈ કોઠારીની વાત સાંભળી ખુશાલ ભગત ચાલ્યા ગયા. (૨૭/૪૭)
૪. ખુશાલ ભગતે ગોરધનભાઈને કહ્યું તમે પણ બંડિયા સાથે શા માટે ભળો છો ? ત્યારે ગોરધનભાઈએ કહ્યું, ‘વરતાલના બે હજાર સાધુઓમાં શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજી જેવો સર્વ પ્રકારે ધન, સ્ત્રીનો ત્યાગી મેં હજી સુધી કોઈ દીઠો નથી. તેની વાતો મને સાકરના કટકા જેવી મીઠી લાગે છે.’ તેથી હું અહીં આવું છું. આ સાંભળી ખુશાલ ભગત ચાલ્યા ગયા.
૨. આચાર્ય લક્ષ્મીપ્રસાદને સ્વામીશ્રી પ્રત્યે અસદ્ભાવ થયો. (૨૭/૪૭-૪૮)
૪. આચાર્ય લક્ષ્મીપ્રસાદ નાની ઉંમરના અને રજોગુણી હતા. તેથી ગોરધનભાઈ કોઠારીની સૂચનાથી સ્વામીશ્રીએ તેમને સારું વર્તન રાખવાનો ઉપદેશ આપ્યો હતો. તે તેમને ગમ્યો ન હતો. તેથી આચાર્ય લક્ષ્મીપ્રસાદને સ્વામીશ્રી પ્રત્યે અસદ્ભાવ થયો.
૩. શંકરાચાર્ય માધવતીર્થને શાસ્ત્રીજી મહારાજ પ્રત્યે માન થયું. (૩૧/૫૬)
૪. શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજી જેવા વિદ્વાન પોતાનામાં ભળે તો વરતાલવાળાને શાસ્ત્રાર્થમાં હરાવી શકાય, તેવા વિચારથી તેમણે સ્વામીશ્રીને મળવાની ઈચ્છા બતાવી. સ્વામીશ્રી તેમનો આશય સમજી ગયા અને કહેવરાવ્યું કે ‘અમે અને વરતાલવાળા એક જ છીએ.’ આથી શંકરાચાર્ય માધવતીર્થને શાસ્ત્રીજી મહારાજની વરતાલ પ્રત્યેની લાગણી માટે ઘણું માન થયું.

પ્ર.૯ નીચે આપેલા પ્રસંગોમાંથી કોઈ પણ એક પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

૧. ગુણાતીતની આણ (૩૩/૫૭-૫૯) બોચાસણના હીરાભાઈ જેવા સત્સંગી થવાથી વિરોધીઓ વધુ ખિજાયા. ત્રણ હથિયારબંધ પાળાઓ ઊંટ ઉપર બેસીને સ્વામીશ્રીને મારવા નીકળ્યા. આ પાળાઓને પાઠ ભણાવ્યો હોય તો ફરી આવી હિંમત ન કરે. એમ વિચારીને હીરાભાઈએ ત્રણ પાળાઓને રોકી ઊંટને સોટી મારી તેથી ડરના માર્યા પાળાઓ ભાગી ગયા. છ-સાત દિવસ પછી સ્વામીશ્રી સાધીમાં હતા. લક્ષ્મીપ્રસાદ આચાર્યનો ઉતારો બે ગાઉ દૂર રણુ ગામે હતો. સ્વામીશ્રી સાધીમાં છે ખબર પડતાં પાળાઓ સ્વામીશ્રીને મારવા સાધી તરફ આવવા નીકળ્યા. સ્વામીશ્રીએ સવારે ઓચિંતા જ આશાભાઈને કહ્યું : ‘અમારે પાદરા જવું છે, તો હમણાં ડમણિયું જોડી લાવો.’ સ્વામીશ્રી ત્યાંથી નીકળી પાદરા જવાને બદલે સેજાકૂવા પધાર્યા. પાળાઓને સાધી આવેલા જોઈ મહીજીદાદા ખૂબ ખિજાયા. કોઈકે ઊંટને ભગાડી મૂક્યા. પણ મંદિરના કોઠારીએ કહી દીધું કે શાસ્ત્રી તો પાદરા ગયા છે. આથી પાળાઓએ પાદરાનો રસ્તો લીધો. હરિભક્તોને ચિંતા થઈ કે હવે શું થશે ? પણ સ્વામીશ્રીની ચિંતા તો શ્રીજીમહારાજ અને ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અખંડ કરતા હતા. આ જ વખતે કાઠિયાવાડમાં મોટા ગોખરવાળામાં અરજણભાઈને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ દર્શન આપ્યાં. તેમણે સ્વામીને ઘરમાં પધારવા વિનંતી કરી. ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : ‘આ ટાણે અવાય એવું નથી. મારા ભક્તને ગુજરાતમાં ઉપાધિ આવી છે, તેથી તેમની રક્ષા કરવા જાઉં છું’ એમ કહી સ્વામી અદૃશ્ય થઈ ગયા. પાળાઓ પાદરા પહોંચ્યા અને સ્વામીશ્રીને ન જોતાં નિરાશ થઈને ભૂખ્યા ને તરસ્યા પાછા સાધી આવવા નીકળ્યા. સાધી આવ્યા ત્યાં સામેથી ભેંસોનું ટોળું આવતું હતું. ઊંટને જોઈને ભેંસો ભડકી ઊંટો સાથે ભટકાઈ તેની ઉપર બેઠેલા પાળાઓ પડી ગયા. સખત વાગ્યું. ગાડું ભાડે કરી પાળાઓ રણુ ભેગા થયા. આમ સ્વામીશ્રીની શ્રીજીમહારાજે રક્ષા કરી.
૨. અતૂટ વિશ્વાસ (૪૧/૭૦-૭૧) સારંગપુરમાં મંદિરનું બાંધકામ ચાલતું હતું. સોમા ભગત અને અક્ષરપુરુષ સ્વામી મોટા મોટા પથ્થરોને ફૂલની જેમ ફેંકી દેતા. વચલા મંદિરનો દોઢસો મણનો પથ્થર સાત દોરડાંથી બાંધીને ઉપર ચડાવતા હતા. સાથે સ્વામિનારાયણની ધૂન પણ બોલતા હતા. અચાનક એક પછી એક એમ કરતાં છ દોરડાં તૂટ્યાં. આવો મોટો પથ્થર એક જ દોરડાં પર અદ્ધર લટકી રહ્યો હતો. ‘એ પણ તૂટશે તો ? બીજા ઘડેલા પથ્થરો પણ તોડી નાખશે અને કોઈને વાગશે તો જીવ લેશે. સૌ મૂંઝાઈને સ્વામીશ્રીને બોલાવી લાવ્યા. સ્વામીશ્રીએ હાથ ઊંચો કરી કહ્યું : ‘હવે પથ્થર નહીં પડે. ઉપર ચડાવી દો.’ એમ કહી સોમા ભગતને પથ્થર પર ચડી ફરી દોરડા બાંધવા કહ્યું. સોમા ભગત એક દોરડા પર લટકી રહેલા પથ્થર પર ચડે તો તે પથ્થર અને સોમા ભગત બંને પડે. સોમા ભગત તો હતા ન હતા થઈ જાય. પણ સ્વામીશ્રીના વચનોમાં પૂરા વિશ્વાસથી સોમા ભગત ઝડપથી પથ્થર પર ચડી ગયા. પથ્થર પકડી રાખનારને આંચકો લાગ્યો. સૌના શ્વાસ અદ્ધર થઈ ગયા. પણ સોમા ભગતે છયે દોરડાં જોરથી પાછાં બાંધી દીધાં અને નીચે આવી સ્વામીશ્રીના

ચરણોમાં નમી પડ્યા. સ્વામીશ્રીએ પણ આવા વિશ્વાસી ભક્તને અંતરના આશીર્વાદ આપ્યા. આવો મહાન ચમત્કાર જોઈને ઘણાને સ્વામીશ્રીનો મહિમા સમજાયો.

૩. **બોચાસણમાં પ્રથમ અક્ષરપુરુષોત્તમ મંદિર (૩૪/૫૯-૬૨)** બોચાસણ મંદિરનું ખાતમુહૂર્ત નિર્વિઘ્ને પત્યું. અનેક ઉપાધિઓ વિરોધીઓ દ્વારા આવી છતાં પણ પાયા ખોદાવા માંડ્યા. સ્વામીશ્રી સ્વયં આ સેવામાં જોડાયા, તેમની સાથે સંતો હરિભક્તો પણ અપાર ઉત્સાહથી સેવા કરવા માંડ્યા. પોતાની ખેતી ખોટી કરીને મંદિરની સેવા માટે છ છ મહિના સુધી બળદ ગાડા વગેરે આપ્યું. પાયા ખોદાતાં લક્ષ્મીના ચરું નીકળ્યા. પરંતુ નિઃસ્પૃહી સ્વામીએ તે દટાયેલા જ રખાવ્યા અને લક્ષ્મીજીને તે જગાએ પધરાવવાનું વચન આપ્યું. જેથી આખા બ્રહ્માંડની લક્ષ્મીજી તણાઈને ત્યાં આવે. આમ, ચરુ દટાવીને સ્વામીશ્રીએ સિધ્ધિઓને પાછી ઠેલી. વિરોધીઓએ વિઘ્નો બહું કર્યાં. હીરાભાઈને પાંચ હજાર રૂપિયાની લાંચ આપી ફોડવા પ્રયત્ન કર્યો પણ હીરાભાઈને સ્વામીશ્રીએ જીતી લીધા હતા. તેથી તેમણે કહી દીધું કે ‘મારા ગામમાં મંદિર થાય તેમાં મારી શોભા છે. સ્વામીશ્રીએ મને સાચો માણસ બનાવ્યો છે. તે મારા ગુરુ છે. તે જે કામમાં વાપરવા કહેશે તેમાં આ રકમ વાપરીશ. સ્વામીની વિરુદ્ધ પડવા હું લાંચ લઉં એવો ગુરુદ્રોહી નથી. જો કોઈ વિઘ્ન નાંખશે તો તેને હું જોઈ લઈશ.’ સં. ૧૯૬૩ના વૈશાખ વદ ૧૦ના દિવસનો પ્રતિષ્ઠાના દિવસની પ્રતીક્ષામાં હરિભક્તોનો ઉત્સાહ સમાતો ન હતો. યજ્ઞવિધિ બાદ મહારાજની મૂર્તિ ધામધૂમથી મધ્યખંડમાં પધરાવાઈ. પરંતુ સ્વામીની મૂર્તિ મહારાજની મૂર્તિ કરતાં વજનમાં હલકી હતી. છતાં ખસતી ન હતી. સૌ થાકી ગયા. સ્વામીશ્રી આ જાણીને યજ્ઞશાળામાં આવ્યા અને પ્રાર્થના કરી કે, ‘હે સ્વામી ! તમારા માટે અમે વડતાલથી નીકળ્યા અને અપમાન તિરસ્કાર સહન કર્યાં, તો હવે દયા કરીને મંદિરમાં વિરાજો.’ આમ કહીને સ્વામીશ્રીએ જ્યાં ટાંકણું મૂર્તિની નીચે ભરાવ્યું કે તરત જ મૂર્તિ ઊંચી થઈ ઊંચકાઈ. સૌએ તે મૂર્તિ મધ્ય મંદિરમાં શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિની બાજુમાં પધરાવી દીધી. સ્વામીશ્રીના શુભ હસ્તે પ્રાણપ્રતિષ્ઠા થઈ અને જયજયકાર થયો. આમ, શ્રીજીમહારાજે કાશીદાસને બોચાસણમાં મંદિર કરવાનો કોલ આપ્યો હતો તે સ્વામીશ્રી દ્વારા પૂરો કર્યો. અક્ષર અને પુરુષોત્તમની શુદ્ધ ઉપાસના મૂર્તિમાન બની.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫) **નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહિ.**

૧. સ્વામીશ્રીના દર્શન કરતાં સયાજીરાવ શું બોલ્યા ? (૪૨/૭૧)
૪. આજ સ્વામીજી, જેમની કીર્તિ આજે સમગ્ર ગુજરાતમાં પ્રસરી છે.
૨. ડુંગરભક્તનાં માતા-પિતાનું નામ શું હતું ? (૨/૨)
૪. ડુંગરભક્તનાં માતાનું નામ હેતબા અને પિતાનું નામ ધોરીભાઈ હતું.
૩. શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને ઝીણા ભગતનું પ્રથમ મિલન ક્યાં થયું ? (૩૭/૬૪)
૪. શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને ઝીણા ભગતનું પ્રથમ મિલન રાજકોટમાં થયું.
૪. સારંગપુરમાં હરિકૃષ્ણ મહારાજનાં દર્શન કરતાં કોને સમાધિ થઈ ? (૪૬/૭૬)
૪. સારંગપુરમાં હરિકૃષ્ણ મહારાજનાં દર્શન કરતાં આચાર્ય રાધારમણપ્રસાદને સમાધિ થઈ.
૫. બોચાસણમાં શાસ્ત્રીજી મહારાજે કોનું પરિવર્તન કર્યું ? (૩૨/૫૭)
૪. બોચાસણમાં શાસ્ત્રીજી મહારાજે હીરાભાઈ મુખીનું પરિવર્તન કર્યું.

પ્ર.૧૧ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૨, ૩, ૪ (૪/૭)
૨. ૩, ૪ (૨૮/૪૯-૫૦)
૩. ૨, ૪ (૧૮/૩૩-૩૪)

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલા ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. સારંગપુર મંદિરમાં મૂર્તિપ્રતિષ્ઠા : કેટલાય માણસો ભોજનશાળામાં ઘૂસી ગયા અને શીરાના ટોપલા ભરી અડધા હોજ તો ખાલી કરી નાખ્યા. પંગતમાં પીરસાયું નોતું અને શીરો ક્યાં ઊપડી ગયો તે કોઈને ખબર રહી નહીં. (૪૦/૬૯-૭૦)
૨. પ્રાકટ્ય અને આશીર્વાદ : તેઓ છ મહિનાના થયા ત્યારે વૈકુંઠ બ્રહ્મચારી અને શુકાનંદ મુનિ મહેળાવ પધાર્યા. તેમના મોટાભાઈ મથુરભાઈ ડુંગર ભક્તને લઈને સ્વામી પાસે ગયા અને વર્તમાન ધરાવવા પ્રાર્થના કરી. (૨/૨)
૩. સંત પરમ હિતકારી : એક વખત આણંદમાં સ્વામીશ્રી કથા કરતા હતા ત્યારે મોતીભાઈને ત્યાં આગ લાગી તેવી બૂમો પડી. દયાળુ સ્વામીશ્રીએ ત્યાં બેઠાં બેઠાં જ આગ હોલવી. સ્વામીશ્રીના બંને હાથ કોણી સુધી દાઝી ગયા હતા. (૪૨/૭૨)
૪. ગંગા-સાગરનો સંગમ : જૂનાગઢના સ્વામી કૃષ્ણચરણદાસજીના મંડળના તપસ્વી અને વૈરાગ્યવાન સંત સ્વામી જ્ઞાનજીવનદાસ તથા તેમના મંડળના બીજા સાધુઓ શ્રી કૃષ્ણજી અદાની પ્રેરણાથી જૂનાગઢથી બોચાસણ જવા નીકળ્યા. (૩૭/૬૫-૬૬)
૫. વિષમ દેશકાળ : સંવત ૧૯૬૨ની કાર્તિકી પૂનમના સમયે સ્વામીશ્રીના હેતવાળા બધા જ હરિભક્તો વરતાલ આવ્યા હતા. તેઓ સ્વામીશ્રીથી ઘડી પણ છૂટા પડતા નહીં. (૨૮/૪૯)
૬. જોતજોતાંમાં ચોથું શિખરબદ્ધ મંદિર : વિદ્યાનગરને વિદ્યાનું કેન્દ્ર બનાવવા તેમણે ભવ્ય યોજના તૈયાર કરી હતી, પણ એ યોજનાને જો સ્વામીશ્રીના આશીર્વાદ મળે અને તેમની ચરણરજથી આ ભૂમિ પાવન બને તો જંગલમાં મંગલ થાય. (૫૧/૮૪-૮૫)